

HUR GENOMFÖRA EN LYCKAD GENERATIONSVÄXLING

**Södra Finlands Företagarförening
i samarbete med Fennia**

Södra Finlands Företagarförening

HUR GENOMFÖRA EN LYCKAD GENERATIONSVÄXLING

**Södra Finlands Företagarförening
i samarbete med Fennia**

INLEDNING

Familjeföretagen utgör över 70 procent av företagen i Finland och sysselsätter ca 60 procent av arbetskraften. I ett familjeföretag aktualiseras generationsväxlingen i något skede av verksamheten. Då det gäller företagarna håller de "stora åldersklasserna" på att uppnå pensionsåldern. Detta betyder att inom de kommande fem åren blir en generationsväxling aktuell i vart fjärde företag. Över 60 000 företag står inför en generationsväxling.

En lyckad generationsväxling i familjeföretagen är en viktig samhällsfråga, med tanke på såväl fortsatt företagsverksamhet som sysselsättning. Många åtgärder har inletts för att underlätta generationsväxlingen. En sådan är att om ägandet av ett aktie- eller personbolag överförs som arv eller gåva till en arvinge som fortsätter med verksamheten, får arvingen en generationsväxlingslättning i arv- och gåvobeskattningen, om hans ägarandel är minst 10 procent, tidigare 20 procent. Denna ändring gäller närmast litet större företag där generationsväxlingar skett redan tidigare.

Det bästa är att inleda planeringen av generationsväxlingen så tidigt som möjligt. Det finns i princip tre olika alternativ: företaget överförs till en arvinge, säljs eller läggs ned. Man bör också ta hänsyn till ett plötsligt dödsfall åtminstone så att arvingarna vet vem som skall ta över verksamheten. Många små företag och i synnerhet familjeföretag identifieras mycket starkt med sin ägare, vilket betyder att fortsättningen av hela verksamheten kan bli osäker om ägaren plötsligt dör. I en generationsväxlingsplan är därför personfrågorna och organisationen viktiga.

Nedan presenteras en minneslista över de saker som måste beaktas och utredas före generationsväxlingen i ett familjeföretag.

1. EN LYCKAD GENERATIONSVÄXLING KRÄVER TID OCH PLANERING

Generationsväxlingen är en naturlig del av företagets strategiska planering. Om generationsväxlingen sker oväntat och utan förberedelser är också skattepåföljderna mycket hårdare än när planering skett i tid. Om ägaren plötsligt dör, begränsas påföljderna naturligtvis inte bara till ekonomiska och skattefrågor. Det är också frågan om t.ex. överföring av kunskaper samt utbildning av den som tar över verksamheten.

En lyckad generationsväxling kan betraktas som en process, en serie händelser vars genomförande förutsätter bra planering. Man borde analysera både företaget, situationen samt de olika parternas position: den gamla och nya företagaren. Det finns inga allmängiltiga modeller för en generationsväxling och ingen separat lagstiftning gällande generationsväxling.

Sättet på hur generationsväxlingen genomförs beror i första hand på företagets juridiska form. En svår fråga är att bestämma det rätta priset på företaget och dess tillgångar. Ändringar i företagets struktur och företagsform kan bli aktuella. Det kan vara aktuellt att anlita en utomstående expert på företagsekonomi eller en affärsjurist. Det finns även ett utbud på generationsväxlingsutbildning och program.

2. HUR FINNA EN EFTERTRÄDARE

Enligt undersökningar som bl. a. Företagarna i Finland gjort är det rätt problematiskt att hitta en person som skulle vilja fortsätta med verksamheten. Hälften av företagarna har inte någon efterföljare inom familjen. Företagsbörser, typ den som Företagarna i Finland har, är viktiga då det verkar som om endast en knapp femtedel av företagarna har någon släkting som är beredd att ta över företaget. Ur samhällets synvinkel är det sämsta alternativet att företaget bara slutar sin verksamhet. I regionerna märker man det på så sätt att någon serviceform bara försvinner från någon ort.

2.1 Generationsväxling inom släkt och familj

När företagaren anser att företagets verksamhet är lönsam även i framtiden och då kundernas och andra intressegruppers förtroende finns för familjeföretaget och företagaren har ett barn som gärna vill fortsätta med verksamheten är situationen ganska klar. Barnen bör då vara villiga utan press att fortsätta verksamheten och dessutom besitta de egenskaper som företagandet kräver. Barn till företagare har ju ofta "företagandet i blodet". Det är tvivelaktigt att försöka övertala ett tveksamt barn, eftersom han själv måste vara motiverad och villig att bli företagare. Det är ingen idé att kasta bort ett bra familjeföretag. Om företagaren har flera barn och ger företaget åt ett barn aktualiseras frågor om rättvisa mellan barnen.

2.2 En försäljning av företaget till utomstående

Det kan finnas flera orsaker till försäljning av företaget till en utomstående. Strategin från början kan vara att utveckla företaget och sedan sälja det. Företagaren får ekonomisk ersättning för sitt arbete. Och om priset är bra, varför inte. Det kan också hända att det inom familjen eller släkten inte finns någon som vill eller kan fortsätta med verksamheten. Dessutom kan det finnas meningsskiljaktigheter mellan familjemedlemmar, och man kan också tröttna på familjeföretagande. I synnerhet om affärsidén inte längre fungerar som den gjorde förr, kan lösningen vara försäljning till utomstående. Företagarna i Finland har försökt göra det lättare för säljarna och köoparna att hitta varandra genom en "handelsplats" avsedd för medlemmar (med Kauppalehti) under adressen www.yrittajat.fi/yritysporssi.

3. VAD INNEBÄR EN GENERATIONSVÄXLING

3.1 Att avstå från ett företag

Ju tidigare man inleder förberedelserna desto bättre! Det bäst att börja när företagaren och företaget alltjämt mår väl. Testamentet bör göras upp i tid för att trygga arvingarnas position. Det är bäst att noga diskutera allt med den som tar över företaget och med familjemedlemmarna. Erfarenheterna visar att även om generationsväxlingen kan vara en lättnad, kan den också vara smärtsam. När företagaren helt överlåter verksamheten till någon annan, måste han också avstå från många viktiga människoförhållanden: de anställda, kunderna, varuleverantörerna, samarbetsparterna. Företagaren kan oftast inte heller fortsätta med sina eventuella förtroendeposter i bl.a. branschorganisationer eller lokalföreningar då han övergår till att vara en pensionär. Känslor är mycket viktiga. En rationell människa vill göra det som är känt rätt och hans förnuft säger oftast vad som är rätt. För en företagare är det frågan om att avstå från sitt livsverk – det är frågan om ekonomi och känslor. I samband med en generationsväxling talas mycket om skatter och byråkrati, detta är den tekniska sidan av en generationsväxling som kan planeras. Ingen är oersättlig i arbetslivet och det finns annat i livet än bara arbete. Då en generationsväxling planeras är det bästa med skraddarsydda möten mellan överlåtaren och den eller de som tar över. Under de senaste åren har många konsultjänster kring generationsväxling uppstått. TE-centralen är en adress där du kan ta reda på rådgivnings- och konsulteringstjänsterna på din ort.

3.2 Personen som tar över familjeföretaget

Företagandet är ett sätt att leva. Det lönar sig att noga överväga om den här livsstilen passar för en. Man har lärt och lär sig mycket genom att iaktta föräldrarna. Det är ingen ide att börja med någonting som man inte själv tror att man klarar av. Ordentlig och kontinuerlig utbildning är viktigt. Det lönar sig att först arbeta för någon annan. Det krävs tålamod – det kan ta flera år att komma till en bra lösning som alla parter kan acceptera. Man måste ta hänsyn

till många olika saker, och här kan man få hjälp av vänner, men beslutet måste man alltid fatta själv. Det är klokt att respektera föräldrarna och den modell med vilken de har nått framgång. Man skall dock inte försöka göra allt som föräldrarna utan våga vara sig själv – skaffa sin egen trovärdighet och sin egen framgång.

Man kan inte skilja åt makt och ansvar. En ny företagare måste satsa mycket oberoende av hurdan utbildning han har skaffat. Förutom kunskaper krävs det också andlig utveckling – ofta är utvecklingen på det andliga planet det allra viktigaste. Det har blivit allt lättare att få utbildning och konsult hjälp, men det lönar sig att välja konsulten mycket omsorgsfullt. Till exempel på Internet hittar du PKT-Stiftelsens konsultdatabas under adress www.pkt/I-KORE. Den är lätt att använda och är avgiftsfri. FiF:s regionorganisationer och TE-centralerna (www.te-keskus.fi) ger information om utbildningsprogram.

Man skall dock inte glömma möjligheten att lära sig genom att arbeta på företaget i fråga. Å andra sidan kan man lära sig att se saker från en annan synvinkel när man arbetar på något annat företag. Ett bra och allt vanligare sätt är att anlita en mentor – en erfaren företagsledare som man kan lita på och som känner familjen och företaget – en person som kan och vill hjälpa en god vän.

3.3 Information till intresse- och referensgrupper

När en generationsväxling börjar bli aktuell, måste man sätta mycket tid på kontakter med intressegrupper, i synnerhet i litet större företag, som kan ha omfattande nätverk. Det viktigaste är naturligtvis att diskutera med den egna familjen. Om det finns flera barn och villighet att ta över verksamheten, kan det vara lättare (eller svårare) att diskutera saken. Vilket av barnen skall ta över företaget? Då kan företagsförvärv vara ett bra alternativ.

Man måste också tala med personalen och kunderna i god tid i förväg. Också andra intressegrupper, t.ex. banker och försäkringsbolag, måste informeras om generationsväxlingen. Det lönar sig

också att komma ihåg alla nätverk som företagaren har skapat under åren. De kan visa sig vara mycket värdefulla i fortsättningen. Över huvudtaget är det bra att sprida information i tid. På det här sättet kan man skapa förtroende och undvika onödiga konflikter i en förändringssituation.

3.4 Förberedande åtgärder inom företaget

Det finns åtminstone två saker som man aldrig kan understryka för mycket när en generationsväxling sker. Kundkontakterna är naturligtvis i nyckelställning. Det är ju så att konkurrenterna betraktar en generationsväxling som en möjlighet. Det går oftast inte att lämna företaget med en gång utan det är viktigt att fungera som "fadder" för kunderna. Ofta behövs den gamla företagarens hjälp förvånansvärt länge. Samtidigt bör också den avgående företagaren inse att en för stor inblandning i en hög ålder kan vara en belastning.

En annan viktig sak är att försöka se till att företagets nyckelpersonal inte lämnar företaget. Här kan man använda olika metoder som bygger på mellanmänsklig kommunikation.

4. BOLAGSFORMEN ÄR VIKTIG

Man kan idka närings- och företagsverksamhet i många olika former. En fysisk person kan idka företagsverksamhet i form av yrkesutövning eller privatrörelse. I dem bildar företaget och ägaren en ekonomisk helhet. Privaträttsliga bolag är bl.a. öppna bolag, kommanditbolag (personbolag) samt aktiebolag och andelslag (kapitalbolag). Personbolag är självständiga juridiska personer där den ansvariga bolagsmannen har personligt ansvar. En yrkesutövare, ägare av firmanamn, bolagsman i ett öppet bolag och ansvarig bolagsman i ett kommanditbolag ansvarar personligen för bolagets skulder.

I kapitalbolag är aktieägarna inte ansvariga för bolagets skyldigheter annars än på basis av avtal.

När innehavet och makten överförs genom generationsväxling, kan man utnyttja olika företagsstrukturer. Juridiska sätt att genomföra en generationsväxling är förvärv, inlösen, riktad nyemission, fusion/difusion, verksamhetsöverlåtelse och aktiebyte. Förskott på arv/gåva samt arv/testamente kan också användas i skatteplaneringen som självständiga rättshandlingar eller som delar av mera omfattande företagsarrangemang.

Kapitalbolag i synnerhet aktiebolag är juridiskt mera flexibla än personbolag när man vill ändra företagens struktur. Man bör kartlägga behoven och möjligheterna att ändra företagsformen före generationsväxlingen. Målet kan vara t.ex. en företagsform som möjliggör flexibel överföring av tillgångar mellan företag. Med företagsarrangemang kan man å andra sidan utveckla företaget så att det blir intressantare för potentiella köpare. I aktiebolag kan man utnyttja arrangemang som inte alls är möjliga i privatrörelser eller personbolag. Man kan t.ex. utnyttja aktiebyte. Det går inte att direkt göra yrkesutövning eller privatrörelse till ett bolag, utan man måste separat grunda ett företag. Å andra sidan är det lätt att skattemässigt neutralt ändra ett kommanditbolag till ett aktiebolag, men företaget kan inte ändras "tillbaka" utan skattepåföljder. När

företagsformen i ett personbolag ändras, kan det uppstå problem med inlösnings av bolagsandelar.

En möjlighet är att överföra ägandet stegvis t.ex. så att den nya företagaren blir ny bolagsman i ett personbolag eller ny aktieägare i ett aktiebolag.

När företagsstrukturer – inlösen, nyemissioner, fusion, fördelning, aktiebyten osv. – utnyttjas vid överföringen av innehavet och makten, behövs det tillräckligt med tid och rätt prissättning. Ju noggrannare kalkyler företaget har gjort, desto lättare är det sedan att komma överens om saker med beskattaren och finansierarna.

4.1 Företagsförvärv

När ett företagsförvärv förbereds, bör man först fastställa föremålet för förvärvet: aktieförvärv/förvärv av bolagsandel eller substansförvärv, som omfattar företagets egendom. När föremålet för förvärvet är ett aktiebolags hela aktiestock eller ett personbolags bolagsandelar, överförs bolaget till köparen som helhet med sina tillgångar, skulder och skyldigheter. Innan ett företagsförvärv sker i form av aktieförvärv genomförs ofta s.k. due dilligence, där köparens experter noggrant går genom bolagets bokföring och avtal.

Förvärvet kan genomföras till fullt pris eller underpris, i vilket fall det är fråga om ett förvärv i karaktär av gåva. Om företagaren har dött, kan det vara fråga om arv. Man kan också kombinera olika struktur- och inlösningsarrangemang med ett företagsförvärv.

Föremålet för ett substansförvärv är inte bolagets aktier utan egendom, som kan omfatta bl.a. byggnader, maskiner och annan utrustning, patent, varumärken, kundregister och affärsvärde (good will). I ett substansförvärv överförs bolagets skyldigheter inte till köparen, om man inte överenskommer om annat. Köpesumman är inkomst för säljarbolaget, inte för ägaren.

4.2 Riktad nyemission

Också genom riktad nyemission kan man påverka aktieägarnas relativa ägande förhållanden. Vid en generationsväxling kan man genom beslut av bolagsstämman rikta en aktieemission till den som tar över verksamheten. Då minskar det relativa värdet av de gamla ägarnas ägarandelar.

Man får inte kränka de gamla aktieägarnas intressen genom nyemission. Därför krävs ett vägande skäl såsom generationsväxling samt 2/3 av rösterna av de på bolagsstämman representerade rösterna. Teckningspriset borde motsvara det gängse värdet.

4.3 Inlösningsarrangemang

Det är möjligt att genom inlösen ändra aktieägarnas relativa innehav i ett bolag. Då ett bolag löser in sina egna aktier, förstärks den relativa ägandepositionen av sådana gamla aktieägare vars aktier inte löses in av bolaget. Inlösen av egna aktier förutsätter utdelningsbara medel dvs. fritt eget kapital. Man måste se till att inlösen inte kränker en enskild aktieägares rättigheter. Inlösningspriset får inte vara högre än det gängse värdet. Annars kan beskat- taren betrakta arrangemanget som dold dividendutdelning.

4.4 Fusion

Det är möjligt att genomföra en generationsväxling genom fusion t.ex. så att bolag A fusioneras med bolag B, som den nya ägaren redan har eller så att bolagen A och B fusioneras till ett nytt bolag C. Aktieägarna i det bolag som fusioneras blir aktieägare i det övertagande bolaget. Se aktiebolagslagens 14 kapitel.

Fusion är ekonomiskt ett förnuftigt arrangemang, eftersom ägotiderna inte avbryts och skattepåföljderna är neutrala. Det måste dock finnas affärsmässiga grunder för en fusion, annars kan beskat- taren anse att den har genomförts av skatteskal.

4.5 Delning av ett bolag

Uppdelning är motsatt arrangemang till en fusion där bolag A uppdelas t.ex. i två bolag. I arrangemanget äger aktieägarna i det bolag som fördelas även aktier i de övertagande bolagen. Vid en generationsväxling kan fördelning erbjuda en lösning i en situation där den som överlåter verksamheten inte med en gång vill överlåta alla tillgångar eller all verksamhet eller där den nya företagaren är intresserad bara av en del av verksamheten. Också fördelningen kan genomföras med neutrala skattepåföljder, eftersom ägotiderna inte avbryts.

4.6 Överlåtelse av verksamheten

Verksamhetsöverlåtelse är ett skatterättsligt begrepp, om vilket det stadgas i 52 § näringskattelagen. Det är fråga om ett arrangemang där ett aktiebolag (överförande bolag) överlåter antingen alla sina tillgångar eller tillgångar som ansluter sig till en eller flera delar av sin affärsverksamhet samt de skulder och reserveringar som ansluter sig till dessa tillgångar till ett aktiebolag som fortsätter med verksamheten (övertagande bolag). Som vederlag får det överförande bolaget nya aktier som har emitterats av det övertagande bolaget. Avsikten är att överföra en verksamhetshelhet som är intressant och som kan överföras så att det överförande bolaget förbli ägare. Överlåtelsen kan genomföras skattemässigt neutralt. Verksamheten kan överföras till ett existerande företag eller ett företag som skall grundas.

4.7 Aktiebyte

Aktiebyte är ett skatterättsligt begrepp. Enligt näringskattelagens 52 § betyder aktiebyte ett arrangemang där ett aktiebolag skaffar en sådan andel av ett annat aktiebolags aktier att de aktier som det därefter äger medför över hälften av rösträtten i det andra bolaget. För bytet ger bolaget det andra bolagets aktieägare nya aktier som bolaget har emitterat. Ett aktiebyte kan bara gälla aktiebolag, inte

andelar i ett andelslag eller bolagsandelar i ett personbolag. Ur bolagsrättslig synvinkel innebär ett aktiebyte överlåtelse av aktier till den nya ägaren som riktad apportemission. Vid ett aktiebyte uppstår det då en koncern enligt 1 kap. 3 § aktiebolagslagen och därmed möjligheten att utnyttja koncernbidrag. Aktiebytet baserar sig på kontinuitet och betraktas inte som överlåtelse. Arrangemanget innebär dock förändringar i ägandet och kan påverka bolagens fastställda förluster, skatteöverskott och oanvända gottgörelser.

5. SKATTEFRÅGOR VID GENERATIONSSKIFTE ELLER ÖVERLÅTELSE AV VERKSAMHETEN

En generationsväxling kan genomföras i form av förvärv eller gåva eller enligt arvs- och testamentsbestämmelserna. Ibland blir det nödvändigt att genomföra alla dessa operationer, först i form av gåva, och när det har samlats in tillgångar, genomför man ett företagsförvärv, och resten överförs som arv. Det lönar sig att planera processen i förväg, även med tanke på beskattningen.

Det finns bestämmelser om lättnader i lagstiftningen gällande arv och gåvor samt i inkomstskattelagstiftningen. Innan åtgärder vidtas, lönar det sig att reda ut om någon lättnad kan tillämpas.

Om generationsväxlingen genomförs som företagsförvärv till fullt pris, skall förvärvet genomföras enligt sådan tidtabell att överlåtarens lättnader enligt skattelagarna.

5.1 Beskattning vid företagsförvärv

Med ett företagsförvärv förknippas även andra juridiska synpunkter än beskattning, därför är det skäl att anlita en expert. Skattelagstiftningen ändras ständigt. Skattenormer som ansluter sig till ett företagsförvärv finns i bl.a. inkomstskattelagen, förmögenhetsskattelagen, näringskattelagen samt i lagen om skatt på arv och gåva. Rättspraxisen ger dessutom nya tolkningar om skattepåföljderna. Det är därför skäl att omsorgsfullt utreda skattepåföljderna av ett företagsförvärv. Skattebyrån ger avgiftsfritt experthjälp i skattefrågor. Företaget kan dessutom ofta anlita sin bokföringsbyrå eller revisor i samband med ett företagsförvärv.

Med tanke på säljarens beskattning är den valda företagsformen avgörande. Om företaget överförs genom förvärv, är situationen den sämsta för yrkesutövare och affärsidkare. Försäljningen av ett sådant företag till en familjemedlem beskattas som om det hade sålts till en utomstående, och det är inte möjligt att få några skattelättnader.

Även om företaget är i bolagsform gäller lättnaderna bara försäljningen av bolagsandelar eller aktier från överlåtaren till den nya företagaren. Om det är fråga om substansförvärv, sker det mellan den nya företagaren och bolaget, vilket betyder att säljarbolaget betalar helt normala skatter.

I ett personbolag där föremålet för förvärvet är bolagets andelar, kan ett privatuttag vara ett effektivt och förmånligt alternativ. Man kan också tillämpa antagandet om anskaffningsutgift (20 % och till och med 50 % om företagaren har ägt bolaget i minst 10 år).

Man kan sälja bolagsandelen i ett personbolag och aktierna i ett aktiebolag skattefritt till den som tar över verksamheten, om de förutsättningar som inkomstskattelagen ställer på förvärvet uppfylls. Alla följande villkor måste uppfyllas:

- 1) säljaren säljer till personen en andel i bolaget eller minst 10 % av ett aktiebolags aktier
- 2) köparen är hans bröstarvinge, syster eller bror
- 3) säljaren har ägt sin bolagsandel eller sina aktier i minst 10 år

I annat fall måste säljaren betala skatt på överlåtelsevinsten enligt skattesatsen för kapitalinkomst (29 %). Den som tar över verksamheten är skyldig att betala överlåtelseskatt (lös egendom 1,6 %, fast egendom 4,0 %), om inte annat har överenskommit. Det finns inga direkta skattepåföljder för bolaget, men ägarskiftet kan påverka rätten att utnyttja fastställda förluster, skatteöverskott i ett akt bolag och gottgörelser enligt avoir fiscal-systemet.

5.2 Företagsförvärv genom gåva

En allmän regel är att ett förvärv är en gåva om köpesumman uppgår till högst 75 procent av det gängse värdet. Om föremålet för förvärvet är ett företag som bedriver näringsverksamhet och köparen fortsätter med denna verksamhet, räcket det att köpesumman överskrider 50 procent av det gängse värdet. Till exempel

ett företag som är värt 100 000 euro kan säljas till den som fortsätter med verksamheten för 55 000 euro utan gåvoskatt. Även om man allmänt använder termen generationsväxlingslättnad, behöver parterna inte vara släkt med varandra. Förutsättningen är att köparen fortsätter med företagets verksamhet med de tillgångar som är föremål för förvärvet.

Förutom aktier och bolagsandelar kan föremålet för förvärvet även vara en privat yrkesutövares eller näringsidkares näringsandel. Företaget måste dock idka näringsverksamhet (vanligtvis räcker inte t.ex uthyrning/innehav av fastigheter). Av den som köper aktier i ett aktiebolag förutsätts att han hör till bolagets ledning. I ett personbolag skall den som tar över verksamheten vara ansvarig bolagsman. Föremålet för förvärvet eller gåvan skall vara minst 10 procent (2001) av bolagets aktier/andelar.

5.3 Arv och gåva

Om man väljer att överföra bolaget genom arv behöver man inte nödvändigtvis göra någonting. Arvtagaren kan vägra att ta emot arvet. Detta kan användas som ett skattemässigt förnuftigt sätt att överföra arvet över en generation. Förutom i skattelagarna finns det bestämmelser om givandet av lös egendom till exempel i lagen om gåvoutfästelser beträffande bl.a. anmälningförfarandet. Gåvan värderas till gängse värde. För företagsegendom gäller vanligtvis substansvärdet, men det är också möjligt att använda avkastningsvärdet.

I arvs- och gåvobeskattningen finns tre skatteklasser: för under 3 400 euro går det ingen skatt, i skatteklass I (3 400-17 000 euro) är skatten 85 euro + 10 procent för den överskridande delen, i skatteklass II (17 001-50 000 euro) är skatten 1 445 euro + 13 procent för den överskridande delen och i skatteklass III (mer än 50 000 euro) är skatten 5 735 euro + 16 procent för den överskridande delen. När den som får arvet eller gåvan är bröstarvinge eller make, sker beskattningen enligt ovannämnda regler. För syskon och deras arvingar är skatten dubbel och för andra personer tredubbel i varje skatteklass.

I 55-57 § arvsattelagen finns bestämmelser om lättnader enligt vilka det är möjligt att en del av skatten på den skattskyldiges begäran inte genast behöver betalas. Förutsättningen är att det i arvet eller skatten ingår ett företag eller minst en tiondel av ett företag, företagaren i fråga fortsätter med verksamheten och den relativa andelen av skatten på företaget överskrider 850 euro. Om företaget överförs vidare inom fem år aktiveras skatten.

6. BEDÖMNING AV FÖRETAGSVÄRDET

Generationsväxlingen sker mycket sällan helt utan vederlag. Det lönar sig att fastställa ett värde på företaget som är så "rätt" som möjligt – också med tanke på behovet av eventuell finansiering. Å andra sidan vill företagaren knappast ha samma pris för företaget av en familjemedlem som av en utomstående köpare. Uppskattningen av företagets värde kan basera sig på kassaflödet eller på referenspriser. Om man tar kassaflödet som utgångspunkt, kommer man fram till företagets nuvarande värde genom att diskontera företagets potentiella kassaflöde. Metoden kräver att kassaflöden betraktas med tanke på olika omständigheter och att både företaget och dess bransch nog analyseras.

Metoden som baserar sig på referenspriser innebär att man betraktar de köpesummor som under de senaste tiderna har betalats för företag i samma bransch. Man kan få jämförelseinformation genom att använda företagets noterade marknadspriser.

I en generationsväxling borde man uppskatta den gamla företagarens framtida behov och ställa dem i förhållande till den nya företagarens och företagets behov av finansiering (inlösen av syskonens andelar, ung familj m.m.). Om företagarens pensionsskydd är i ordning, finns det inget behov att ta "överpris".

Det finns inga klara regler om hur ett företags värde fastställs, utan det är alltid fråga om uppskattning. Kalkylerna skall utarbetas så att de kan motiveras om det uppstår tvister. Man kan be av skattebyrån ett bindande prejudikat, som vanligtvis kostar mellan 67 och 665 euro.

7. FRÅGOR KRING FINANSIERING

Finansieringen är en väsentlig del av en generationsväxling. När företaget överförs till en släkting är det sällan fråga om maximering av köpesumman, men eftersom överföringen sällan sker helt utan vederlag, blir olika finansieringsalternativ aktuella.

Finansieringskällorna är eget eller främmande kapital. Finansiering i form av eget kapital, för vilken det inte behövs säkerhet, är bl.a. ett aktiebolags aktiekapital, annat bundet eller fritt eget kapital, kapitallån och lån utan säkerhet. Här kommer finansieringen från företagaren, kapitalplacerarna eller andra ägare och placerare. Finansiering i form av främmande kapital är bl.a. konvertibla skuldebrevslån, vinstandelslån, lån med specialvillkor, annat lång- eller kortfristigt främmande kapital och olika finansieringsalternativ av föremålet. Här kan finansieringen komma från bl.a. kapitalplacerare, banker, försäkringsbolag, Tekes, Finnvera och finansieringsbolag. Förutom de ovannämnda arrangerar också Garantia garantier som behövs för sådan här finansiering.

8. GENERATIONSVÄXLING OCH FÖRSÄKRINGAR

I Finland är vi vana vid att arbetstagarna har omfattande socialskydd som baserar sig på förvärvsinkomst och som arbetsgivaren automatiskt ordnar. När man blir företagare måste man själv ta hand om sitt socialskydd. Man kan behöva bl.a. olycksfalls-, yrkes- sjukdoms-, pensions-, arbetslöshets- och livförsäkringar. Företagsformen, beskattningen och socialskyddet är nära ihop kopplade och har direkt inverkan på varandra.

Några frågeställningar som påverkar socialskyddet är. Hurdan är företagarens ägarandel av företaget tillsammans med familjemedlemmarna? Vilken är företagarens ställning i företaget? Hur betalas lönen? Företagaren ordnar sina olycksfalls-, pensions- och andra försäkringar på basis av dessa grundpremissor. Också ändringar i

dessa faktorer kan förändra hela försäkringslösningen, vilket gör att den måste uppskattas på nytt när större förändringar sker.

Socialskyddet förutsätter förvärvsinkomst. Detta är särskilt viktigt för de företagare som omfattas av den lagstadgade olycksfallsförsäkringen och arbetstagens pensionslag. Andra företagare, som bildar den absoluta majoriteten av alla företagare, har större valfrihet och möjligheter att arrangera sitt socialskydd. Huvudregeln är att företagaren oftast borde ta frivilliga individuella försäkringar som tilläggsskydd. Om man är eller tänker bli företagare och i synnerhet genom generationsväxling är det skäl att utreda dessa saker så att det inte senare uppstår några otrevliga överraskningar.

Förutom företagarens eget grundskydd bör man också ta hänsyn till andra behov som företaget och företagaren kan ha. Ett sätt är placerings- och individuella pensionsförsäkringar. Med dem kan man skaffa det önskade försäkringsskyddet och optimera beskattningen. Man kan påverka beloppet på inkomst-, förmögenhets-, arv-, gåvo- och kapitalinkomstskatten väsentligt med placerings- och individuella pensionsförsäkringar. Det går att minska förmögenhetsskatten med en placeringsförsäkring, eftersom dessa medel under hela försäkringsperioden ligger utanför förmögenhetsbeskattningen och inte heller betraktas som beskattningsbar inkomst för försäkringstagaren. Den nedre gränsen för förmögenhetsskatten är 185 000 euro. Då är skatten 85 euro + 0,9 % av den överskridande delen.

Man kan minska arvsbatten genom att ge en del av arvet redan i förväg i form av en placeringsförsäkring. Som försäkringsgåva kan man ge till en nära släkting högst 8 500 euro i perioder på tre år, då bara avkastningen från försäkringen betraktas som beskattningsbar kapitalinkomst. Ersättningen som arvingen får från livförsäkringen i ett dödsfall är fri från skatt upp till 35 000 euro för en nära släkting.

Målet med en individuell pensionsförsäkring är å ena sidan att förbättra pensionsskyddet och å andra sidan att flytta inkomstbeskattningen framåt i tiden. När pensionspremier under vissa förut-

sättningar är avdragbara, blir helhetsbeskattningen vanligtvis lägre eftersom skatten betalas när företagaren redan är pensionerad.

En risklivförsäkring är ett traditionellt och förmånligt sätt att trygga fortsättningen av företagsverksamheten då en av bolagets ägare dör. Då kan den bolagsman som är förmånstagaren lösa in partners andel av dödsboet. Naturligtvis tryggar man på det här sättet samtidigt ställningen för företagarens familj i ett dödsfall.

9. GÖR EN PLAN OCH EN TIDTABELL

Ju större företaget är, och i synnerhet om det finns mycket kapital och flera arvingar, desto längre tid tar en väl planerad generationsväxling. Det behövs en plan med tidtabell.

När omständigheter eller förväntningar förändras, kan det bli nödvändigt att omarbeta planen. En generationsväxling kan ju ta flera år om företagets form eller andra strukturer förändras. Ibland är det förnuftigt att överföra företaget gradvis. Den nya företagaren blir ny bolagsman i ett personbolag när gamla bolagsandelar överlåts till honom eller med en ny kapitalinsats. I ett aktiebolag är den gradvisa överföringen lättast att genomföra genom aktieförvärv.

Lycka till!

Du får hjälp genom

- din egen FiF lokalförening eller genom Företagarna i Finlands rådgivningsnätverk. www.yrittajat.fi tel 09 229 221 eller direkt av din FiF distriktorganisation (20 st)
- Skattebetalarnas Centralförbund www.veronmaksajat.fi tel 09 618 8719
- TE-centralern på www.te-keskus.fi (15 stycken)
- Finnvera på adressen www.finnvera.fi tel. (02) 04 6011
- Tekes på adressen, www.tekes.fi, tel (09) 010521 51
- PKT-stiftelsens konsultdatabas på adressen www.pkt/IKORE
- Försäkringsbolaget Garantia www.garantia.fi, tel (09) 685 811
- Information om kapitalinvesteringar på adressen <http://www.fvca.fi>

Litteratur:

- Juuret ja siivet (Edita/Koiranen 2000)
- Miten myyn yritykseni (Kauppakaari/Pesonen, Hiltunen, Turunen 2000)
- Onnistunut yrityskauppa ja sukupolven vaihdos (Yrityskirjat/Siikarla 2001)

Avslutningsvis

- Börja i tid
- Vad vill du egentligen
- Gör en plan
- Bered dig på att revidera planen
- Utred tillbudsstående åtgärder
- Sköt pensionsskyddet i tid
- Kombinera olika metoder
- Använd sakkunniga

I sista hand är en generationsväxlingarna ytterst individuell och endast ditt och dina närståendes beslut.

Södra Finlands Företagarförening